

vrijedne dekorirane keramike. — U župnoj crkvi Sv. Antuna su orgulje bidermajerskih obilježja koje je 1858. načinio zagrebački orguljar P. Pamp; ubrajaju se među najvrsnija ostvarenja orguljarstva sred. XIX. st. u Hrvatskoj. Crkva je stradala u ratu 1992.

LIT.: J. Meder, *Orgulje u Hrvatskoj*, Zagreb 1992.

R

LASINJSKA KULTURA, eneolitička kultura na prostoru sr. i SZ Hrvatske, S Bosne, kontinentalne Slovenije, austr. Koruške i Štajerske te Transdanubije u Mađarskoj. Ime je dobila po lok. *Lasinja*. U ranoj fazi te kulture još su uvijek prisutne neolitičke tradicije (neukrašena keramika). Klasična faza je zastupljena velikim brojem naselja: Ljubljansko barje (Resnikov prokop), Drulovka kraj Kranja, Cerje Tužno i Cerje Novo u Hrvatskom zagorju i dr. U keramičkome materijalu ističu se oblici vrčeva i zdjele na visokoj trbušastoj nozi ukrašeni urezivanjem i ubađanjem. Mlada faza pokazuje procvat dekoracije za koju se kombiniraju urezivanje i žigosano ubađanje (pravocrtni motivi, girlande i dr.). Naselja iz te faze nađena su u Požeškoj kotlini (Novoselec, Gradac, Ašikovci), a u njima je uz spomenutu keramiku prisutna i idolooplastika. Naselja lasinjske kulture pretežno su jamsko-zemuničkoga tipa, premda su poznati i pravokutni oblici veoma dugih kuća (Cerje Novo, kuća duga 30–40 m). Uz lasinjsku se populaciju veže početak sojeničkoga stanovanja u istočnoalpskome prostoru (Ljubljansko barje). L. k. trajala je tijekom čitava ranog, srednjeg i dijelom kasnog eneolitika (← 2400. do ← 1900) a nestala je prodorom vučedolske kulture na to područje.

LIT.: S. Dimitrijević, *Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji*. Opuscula archaeologica, I, Zagreb 1961. — J. Korošec, *Nekaj neolitskih i eneolitskih problemov v okolici Križevcev na Hrvatskem*, Zbornik Filozofske fakultete Ljubljana, 1962. — S. Dimitrijević, *Lasinjska kultura*, u djelu: *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, III, Sarajevo 1979. S. Dim.

LASLO, Aleksander, arhitekt i stručni pisac (Celje, 18. X. 1950). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1976 (A. Dragomanović). Autor je projekata za industrijske (naftovodni terminal u Omišlju na Krku, 1977), komunalne (trafostanica, Centar I u Zagrebu, 1985) te stambeno-poslovne zgrade (Martinovka u Zagrebu, 1992). Istražuje povijest novije arhitekture, članke objavljuje u stručnom i dnevnom tisku. Autor je izložbi »Zlatko Neumann i sedam svjetiljki Novog građenja« (Zagreb, 1990), »Die Loos-Schule in Kroatien« (u okviru izložbe Adolf Loos, Beč 1989) te »La chiesa moderna croata« (u okviru izložbe »Architettura e spazio sacro nella Modernità«, Venezia 1992).

BIBL.: *Parabola o ugrađenoj kući*, ČIP, 1977, 292; *Arhitektonski vodič: Zagreb—Donji grad, XIX. i XX. stoljeće*, ibid., 1982, 354; *Internacionalni natječaj za generalnu regulatornu osnovu grada Zagreba 1931.*, ibid., 1984, 370; *Aladar Baranyai i građanski ideal*, Arhitektura, 1983–1984, 186–188; *Arhitektonski vodič: Individualno stanovanje u Zagrebu 1900–1940*, ibid.; *Rudolf Lubinsky: prilog definiciji stambenog tipa*, ibid., 1984–1985, 189–195; *Arhitektonski vodič: zagrebačka arhitektura 30-ih*, ibid., 1987, 200–203; *Die Loos-Schule in Kroatien* (katalog), Wien 1989; — *Ivan Zemljak i Zagreb*, ČIP, 1993, 464–469; *Architecture of Modern Bourgeois Zagreb*, u knjizi: *Modern Zagreb*, Zagreb—Kopenhagen 1993. F. Vu.

LASTOVAC, Frano Antica → ANTICA, FRANO

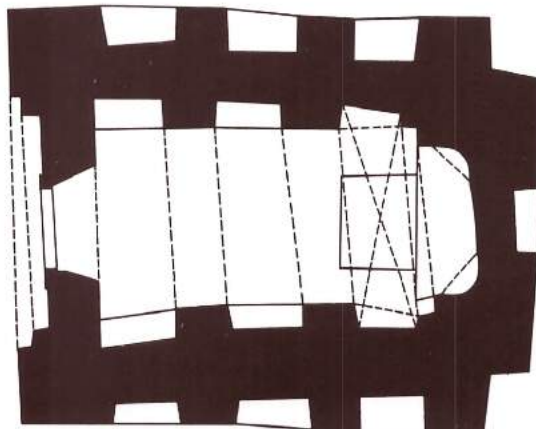
LASTOVO, otok u J Jadranu s istoimenim naseljem. Najstariji tragovi života na otoku potječu iz kasnoga neolitika. Ulomci ranobrončanih posuda nađeni su u špiljama Rači i Puzavici, a posude tipa *gnatia* svjedoči o dodirima s grč. kulturom. Niz prapov. gomila nalazi se na pogodnim bregovima i prijevajima, dok se prapov. naselje nalazilo vjerojatno na mjestu današnjega Lastova. U luci Ublj najkasnije u Augustovo doba osn. je ant. naselje od kojega su sačuvani temelji sklopa zgrada. Iskapanja ranokršć. jednobrodne crkve iz V–VI. st. dokazuju nastavak života nakon sloma ant. civilizacije. Osim mozaika s prikazom dupina, reljefa s križem između janjadi te jednostavnih sarkofaga, pronađeni su i ostaci ranosrednjovj. crkvice Sv. Petra, smještene u svetištu ant. crkve. — Otok je protkan mrežom crkvice. Na pola puta između Ubla i sela nalazi se predromanička jednobrodna crkva Sv. Luke iz XI. st. Iz istoga su doba bile crkvice Sv. Jurja na obližnjemu otočiću Priještapi, a na Sušcu trobrodna crkva pokraj ostataka rim. gospodarskih nastambi. Tu je, kao i uvrh glavnoga naselja Lastova, bila bizantska utvrda za osiguranje jadranskoga plovna puta u doba cara Justinijana (VI. st.). Sv. Ćibrijan u Skrivenoj luci i Sv. Mihovil u istoimenoj luci podignute su u XIV. st., a crkva Sv. Jurja na Humu, najvišem lastovskom vrhu, potječe iz XV. st.

Današnje se naselje smjestilo na strmoj padini amfiteatralna oblika. U zavojitim ulicama, popločanim kamenim oblicima, nižu se kuće koje

Ž. LAPUH, *Tajna promjene*

najčešće imaju prostranu središnju prostoriju u prizemlju i na katu, okruženu manjim sobama. Pred pročeljem je često terasa sa sjenicom u kojoj su zidane klupe. Nadvratnici starijih kuća nose monogram IHS. Oko mjesta je podignut sustav utvrda. Kaštel iz XV–XVI. st. smješten na odavna utvrđenoj *Glavici* iznad sela, gdje se nalazilo ranosrednjovj. naselje, srušen je 1607. nakon poznate lastovske bune 1602–03. Na istome su mjestu 1808. podignuli Francuzi čvrst toranj; tada su izgrađene još tri utvrde i dvije baterije. Stara *Kula* na Prijevoru građena za morejskoga rata danas je preinačena u kuću, a *Fortica* — utvrda sučelice njoj — sačuvana je tek u temeljima. Iznad sela i župne crkve bio je u XIV. st. podignut knežev dvor (preuređen u XVI. st., srušen krajem XIX. st.). Trijem na trgu pred župnom crkvom zidan je krajem XVIII. st. U selu su iz XIV. st. crkve Sv. Martina, Sv. Ivana (dovršena tek 1418), Sv. Antuna (preuređena u XVII. st.) i Sv. Vlaha (preinačena u XVIII. st.). Iz XV. su st. kasnije barokizirana crkva Sv. Nikole i crkva Sv. Marije na Grži. — Srednji brod današnje župne crkve Sv. Kuzme i Damjana gradio je 1473. majstor Radosan, dok su ostale radove izvodili gruški zidari Lukša Ilijić, Maroje Ratković i Maroje Cvitković, te korčulanski klesari Marko Kršulović i Ivan Miloradović. Crkva je proširena bočnim lađama krajem XVI. i poč. XVII. st., kada je dovršeno i trodijelno pročelje. Neogotički zvonik je iz 1942. U crkvi se ističu dva kamena poluciborija iz XVI. st., dvojna

LASTOVO, tlocrt crkvice Sv. Luke